

‘ASML naar de Randstad? Uitgesloten’

Deel twee van een driedelige serie over chipmachinebouwer ASML: interview met topman Peter Wennink. ‘Het is tijd voor een breed Brainportplan’

Door Rob de Lange & Sandra Olsthoorn

“I

‘Tel gewoon de euro’tjes op die we hier verdienen!’ Peter Wennink, topman van de Veldhovense chipmachinebouwer ASML begint zich halverwege het gesprek plotseling op te winden. Over een flinke koersdaling op één handelsdag als iemand twijfels uit over de nieuwe machines van ASML heeft hij zojuist zijn schouders opgehaald. En een mogelijke verkoop van NXP, Nederlands grootste chipfabrikant, maakt hem niet veel uit. Maar dedain over het belang van de regio Brabant leidt tot hoorbare irritatie bij de hoogste baas van de grootste werkgever van Eindhoven en omgeving.

‘Ik zal geen namen noemen, want dan

”

‘Voor een deel nemen we de rol van Philips over, maar Philips was paternalistischer’

‘Er is geen rijksmuseum onder de grote rivieren. Niet één!’ FOTO: JASPER JUINEN VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

krijg ik daar weer last mee, maar een vrouwelijk lid van het kabinet zei laatst tegen me: “U hebt daar allemaal Chinezen en Amerikanen wonen die gewend zijn om een stuk te reizen. Dan hebben ze er toch geen problemen mee om ’s avonds anderhalf uur onderweg te zijn naar de schouwburg in Amsterdam?” Dat soort flauwekul. En dan hebben we het over een bewindsvrouw.’

V Waarom raakt het u zo?
‘De toegevoegde waarde van ASML is groter dan die van de hele Tweede Maasvlakte, waar volledig geautomatiseerde containers op treinen worden geladen die volledig geautomatiseerd naar Duitsland rijden. Waar zit het toekomstige verdienmodel van Nederland? Hier in Brabant. Bij ASML en alle andere bedrijven daaromheen. We zitten hier nu te praten op de dag waarop ING het schrappen van duizenden banen aankondigt. Ter vergelijking: alleen al bij ASML werden het afgelopen jaar meer dan 1300 nieuwe mensen aangenomen.’

V Wat ontbreekt er in Brabant?
‘Een beetje internationale allure en voorzieningen. Er is geen rijksmuseum onder de grote rivieren. Niet één! Utrecht, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag krijgen van het Rijk gemiddeld € 123 per inwoner per jaar voor hun voorzieningen, waaronder sportieve en culturele activiteiten. Eindhoven krijgt € 1,53. Om onze technologische voorsprong te behouden hebben we internationale toptalenten nodig. Als ik niet competitief kan zijn omdat het voorzieningenniveau in deze regio ondermaats is, heb ik een probleem. Want mensen moeten hier niet alleen komen werken. Ik wil dat ze hier twintig jaar blijven. Dat hun kinderen hier geboren worden.’

V Deze kabinetsperiode is er toch meer geld voor Brabant uitgetrokken?
‘Een doekje voor het bloeden. Het geld ging voornamelijk naar de internationale school, met een capaciteit van 1000 leerlingen terwijl we er 1500 nodig hebben. Het bedrijfsleven heeft € 5 mln aan de internationale school bijgedragen. In Amsterdam of Rotterdam is zoiets helemaal niet nodig.’

V Kan de gemeente Eindhoven niet meer doen?
‘De gemeente heeft structureel een probleem. De pot is gewoon leeg. We hebben een fantastisch internationaal muziekgebouw met een jaarlijks tekort van € 500.000. ASML en andere bedrijven dragen dan heus wel iets bij. Maar het is toch te gek voor woorden dat het openblijven van een muziekgebouw of ijsbaan afhankelijk wordt van de bijdrage van ASML?’

“

‘We hebben er alles aan gedaan om de huidige technologie als een citroen uit te wringen’

V Waarom eigenlijk? Vroeger nam Philips het heft in eigen handen. Het bouwde huizen voor zijn werknemers als er niet voldoende waren.

‘Ik voel de connectie met de samenleving zeer sterk. We mogen niet weglopen nu we zo’n belangrijke positie hebben. Voor een deel nemen we de rol van Philips in de regio over, maar op een andere manier dan vroeger. Philips was veel paternalistischer. Het past niet meer in de tijdgeest om alles zelf te doen en voor de massa te willen zorgen.’

V Hoe ziet uw wensenlijstje eruit?
‘Het is tijd voor een breed Brainportplan. Brabant moet een plek worden waarvan de internationale technologiebedrijven weten dat er een cultuur is waar innovatie plaatsvindt. We hebben een internationale infrastructuur nodig met hogesnelheidstreinverbindingen. En een internationaal congrescentrum van niveau waar zowel de automotive-, de elektronica- als de medische industrie haar congressen houdt.’

V Is het denkbaar dat ASML naar de Randstad vertrekt?
‘Nee. Uitgesloten. Hier hebben we een continue kruisbestuiving met onze toeleveranciers. Ga ik naar Amsterdam, dan moet ik al die bedrijven meenemen.’

Niet toevallig vindt het gesprek plaats in de onlangs geopende Plaza, met 4000 vierkante meter het grootste bedrijfsrestaurant van Noord-Europa. De hoge groene wanden bedekt met planten worden automatisch bewaterd, in de aankleding is veel hoogwaardig hout verwerkt, en overal zijn lounges en ontmoetingsplaatsen gecreëerd. Er kan gekozen worden uit internationale gerechten die in zes verschillende keukens worden bereid. Wennink is er regelmatig te vinden voor een broodje kroket of een bordje pasta. Ook om het goede voorbeeld te geven. Want door de onstuimige groei van ASML is een toenemende zorg dat werknemers elkaar niet meer kennen. Laat staan dat er eendrachtig wordt overlegd en samengewerkt.

‘Onze grootste uitdaging is de groei te managen en de bureaucratie binnen de perken te houden’, zegt Wennink. ‘Ik ken de klacht van name de oude kern van ASML over de stroperigheid die in het bedrijf is geslopen. Tien jaar geleden hadden we 5000 medewerkers, nu 15.000. Nog maar een paar jaar geleden waren we een soort hightech-start-up met als motto: “Go and do and tell your boss later”.’

V Die tijd is definitief voorbij?
‘We proberen het gevoel van vroeger levend te houden. Alleen ligt de nadruk niet langer puur bij het individu maar bij het team. Iedereen heeft zijn functie of specialisatie. Samen vormen we het brein van de organisatie. Maar het is onvermijdelijk dat de werkwijze verandert als het bedrijf groter wordt. Bovendien maakt internationale regelgeving het proces nog ingewikkelder. We liggen onder een vergrootglas en kunnen het ons niet permitteren negatief in het nieuws te komen als we bepaalde regels niet zouden naleven.’

V Wat is uw rol daarin?
‘Mijn belangrijkste taak is verbinden. Want laten we eerlijk zijn: veel hoogbegaafde technici hebben af en toe licht autistische trekjes. Soms moet je ze even terugbrengen naar de basis. Met elkaar laten praten.

Want ze hebben vaak de neiging wat monomaan te worden. Mijn boodschap is: maak het simpel, niet ingewikkelder. En ik geef duidelijkheid waar we naartoe willen, namelijk EUV (met die ‘extreme ultraviolet lithography’-technologie kunnen nog kleinere halfgeleiders worden geproduceerd, red.). Want dat hebben onze klanten nodig.’

V Dan is het wel vervelend dat de twijfel over uw EUV-machines steeds maar weer de kop opsteekt.
‘Nou, bij ons niet hoor.’

V Wat weten beleggers en analisten niet dat u wel weet?
‘Het is niet meer de vraag of de EUV-technologie werkt, maar wanneer die volwassen is. Ons doel is om de machines meer dan 90% van de beschikbare tijd te laten draaien. Nu is dat rond de 80%.’

V Toch leidt iedere hardop uitgesproken aarzeling meteen tot een koersval van enkele procenten.
‘Op de financiële markten heerst, om het zachtjes uit te drukken, geen homogene gedachtegang. Tot het moment dat de machines boven de 90% werken, zullen we deze reflex houden.’

V Heeft ASML EUV onderschat?
‘Achteraf gezien zijn we te optimistisch geweest. Het bleek toch allemaal moeilijker dan we hadden bedacht. Het had te maken met de EUV-lichtbron die werd ontwikkeld door het Amerikaanse bedrijf Cymer, een leverancier van ons. We hebben te lang gesteggeld over de intellectueel eigendom van hun lichtbron die volledig geïntegreerd is in onze machines. Uiteindelijk hebben we het bedrijf overgenomen en vanaf dat moment gestaag voortgang geboekt, maar het was drie jaar te laat.’

V Hoe lang heeft ASML nog nodig?
‘Alles wat we konden verzinnen hebben we gedaan om de huidige technologie als een citroen uit te wringen en zo de twee tot drie jaar vertraging te overbruggen. Maar we gaan nu richting het einde. We hebben nog tot aan het einde van dit decennium en tegen die tijd is EUV klaar, dus het moet elkaar net kunnen overlappen. Maar jullie hebben wel gelijk: als het niet lukt, hebben we wel een issue, want wat gaat de klant dan doen?’

V Waarom is EUV zo belangrijk?
‘We staan aan de vooravond van een volgende industriële revolutie. Klanten hebben het nodig om de volgende generatie chips naar buiten te brengen. Daar komt ook al die nervositeit vandaan; we praten over een markt van zo’n € 300 mrd. EUV is een bepalende factor om chips kleiner en goedkoper te maken, de zogeheten wet van Moore. Het is een empirische economische wetmatigheid. Ik ben van huis uit accountant en geen technicus, dus ik kan mensen hier behoorlijk prikkelen door te zeggen: prima, al die kleine nanometers maar uiteindelijk gaat het om de economie en de kosten. En daar heb ik voor geleerd.’

V Wat als u het niet haalt?
‘We gaan het halen. Dat moet ook, want een alternatief zien wij niet. Iedereen heeft het over artificial intelligence, over zelfrijdende auto’s. Die komen er alleen als we de prijs per transistor elke twee tot drie jaar weten te halveren. En het moet kleiner. Steeds kleiner. We moeten blijven “shrinken”.’

ASML Achter de schermen

DEEL 3

Zaterdag 15 oktober
De tech-tovenaars

‘Doing hardware is like eating glass for breakfast, lunch and dinner.’ Meer dan 15.000 ASML’ers, verdeeld over 87 nationaliteiten, moeten dagelijks technische hoogstandjes leveren om de machines sneller en beter te maken. Wie zijn zij, waar komen ze vandaan, wat zijn hun drijfveren en hoe leren ze beter samen te werken?

PLUS:

Speciale uitgave

Op zaterdag 15 oktober ontvangen alle FD-abonnees tevens het boek ‘Tech-tovenaars uit Veldhoven’ bij hun krant.

Een uitgebreid verslag van het verblijf binnen de muren van ASML. Over het vervoer van de immense machines, een inkijkje in de techniek, de pogingen van het ASML-robotelftal om wereldkampioen te worden, de opening van het grootste bedrijfsrestaurant van Europa tot en met de cursus mindfulness voor jonge ASML’ers om beter te slapen.